

לשוננו לעם

עורכים: ע' איתן ומ' מדן

כרך י, תשי"ט

האקדמיה ללשון העברית
מוגן בזכויות יוצרים

- כלב שלא בעירו אינו נובח ¹⁰.
- הנכסף מתגבר על השכל.
- הרצון טעם מספיק לכל דבר.
- העבירות מתישות כח בעליהן ¹¹.
- דרכה של מיתה שהיא באה בשעה שאין מבקשים אותה.
- אין דבר בעולם סובל מריקנות.
- כל זמן שאין המקל רואה את הכלב אינו פוגע בו.
- העדר הפחד — תולדות האמת.

10 ערובין סא ע"א: "כלבא בלא מתייה שב שנין לא נבחי".

11 יומא לט ע"א: "עבירה מטמטמת לכו של אדם".

רפאל לוי

"הקצין או החייל יבקר" או "...יבקר?"

יש מי שנוקט לשון זו: "הקצין או החייל יבקר במחנה" — יבקר בלשון יחיד — ולעומתו יש מי שנוקט לשון רבים דווקא: "הקצין או החייל יבקרו במחנה". ובדומה לזה, פלוני אומר: "אקרא את מאמרך או את ספרך, לכשיצא בדפוס", וחברו יתקן לו: לא כי, אלא "...לכשיצאו".

שאלה זו, השנויה במחלוקת בין הדוברים או בין הסופר למסגננו, היא: הפועל המוסב אל שני שמות שבבִּרְרָה ("פלוני או אלמוני") דינו שיבוא בלשון יחיד או בלשון רבים?

ולא רק לגבי פועל נשאלת השאלה, אלא גם לגבי כינוי, למשל. כגון: "בית או חדר, שעזב אותו

ד"ריר", או שמא נעדיף: "בית או חדר, ושעזב אותם
ד"רירם"?

מר רפאל לוי, שעורר שאלה זו, מציע מתוך חיפוש
במקורות לקט של דוגמאות, המוכיחות, כי שתי הדרכים כשרות הן:

לשון יחיד:

(א) שמות כא, לז: כי יגנב איש שור או שה וטבחו
או מכרו.

(ב) שמות כב, ט: כי יתן איש אל דעהו חמור או שור
או שה וכל בהמה לשמר ומת או נשבר או נשבה.

(ג) דברים יג, ז: כי יסיתך אחיך בן אמך או בנך או
בתך או אשת חיקך או רעך... לא תאבה לו ולא תשמע אליו...
ולא תכסה עליו¹.

(ד) ויקרא יג, כט: ואיש או אשה כי יהיה בו נגע¹.

(ה) דברים יז, ב: איש או אשה אשר יעשה את הרע
בעיני ה'¹.

לשון רבים:

(ו) ויקרא יג, נח: והבגד או השתי או הערב... וסר מהם
הנגע.

(ז) ויקרא יג, לח: ואיש או אשה כי יהיה בעור בשרם¹.

---

¹ שים לב: השמות שבבררה כאן הם אחד זכר ואחד נקבה,
והפועל או הכינוי המוסב (או: המוסבים) אליהם בא (או: באים) בלשון
זכר: לו, אליו, עליו, בו, יעשה, בשרם, מקריג.

- (ח) דברים יז, ה: והוצאת את האישה והוא או את האשה
הוא אשר עשו את הדבר הרע הזה.
- (ט) דברים כב, א: לא תראה את שור אחיך או את שני
נדחים והתעלמת מהם.
- (י) סוכה ג, י: מי שהיה עבד או אשה או קטן מקרין
אותו, עונה אחריהן¹.

מ"מ

"איזובי קיר" או "אזובי קיר"?

מר מרדכי רמון מקבוצת דברת שואל:
בחוברת צ"ג של "לשונו לעם", עמ' 31 מצאתי
כתוב: "...מה יעשו איזובי קיר". במקרה (או לא
במקרה) מצטטים המילונים של גור ושל אבן שושן אותה
מימרה, אך בשניהם כתוב אזובי, ואבן שושן אף מנקד
אזובי.

אני מבקש לדעת:

(א) אם הכתיב בציטטה הנ"ל הוא טעות דפוס?
(ב) מאין בא הכתיב הרווח איזובים, איזובי -
ובדומה לזה איזורים, איזורי - בשמות שניקודם
בחטף-פתח?

תשובה:

א. בהוצאות המודפסות של התלמוד מודפס (מועד קטן
כה ע"ב) איזובי ביו"ד.